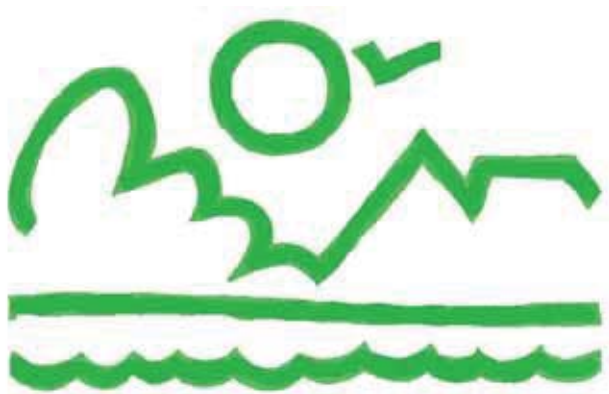

't groene waasland verschijnt **rond** 15 januari,
15 maart, 15 mei, 15 september en 15 november.

België-Belgique
P.B.
9100 SINT-NIKLAAS 1
3/5052

't groene waasland

Tweemaandelijks natuur- en milieutijdschrift., 24° jaargang - nr 5; 15 november 2004 - nr 137
v.u. Willy Van Overloop, Eikenlaan 13, 9111 Belsele Afgiftekantoor : 9100 Sint-Niklaas 1

N a t u u r e n m i l i e u

i n h e t w a a s l a n d

Hoofredactie	Dirk Hylebos - Fortenstraat 99 9250 Waasmunster - 052/46 30 51
Boekhouding	Maarten Geeraerts - buitenstraat 68 9170 Sint-Gillis tel 03/234 08 13 rek. nr. 000-1709871-52
Vormgeving en coördinatie	🍏 Maria Van de Vyver & Gilbert Cant 03/775 19 31 🍏
e-mail	: gilbert.cant@tiscali.be
Abonnement	5 EURO Oplage 1200 exemplaren
't groene waasland verschijnt rond 15 januari, 15 maart, 15 mei, 15 september en 15 november. Bijlagen worden onafhankelijk van de redactie gepubliceerd	

Wie wenst een abonnement te nemen op dit tweemaandelijks tijdschrift
't groene waasland kan dit

* door **5 EURO** over te schrijven naar 't groene waasland op het nummer **000-1709871-52** met vermelding, abonnement 't groene waasland en is dan tevens lid van de regionale vzw ABLLO.

*of via een contactadres van één of andere vereniging, dat U vindt op het achterkaft

In dit nummer :

<i>Energiecampagne in het Waasland</i>	ABLLOvzw	4
<i>Willy Van Rompu op pensioen</i>	vzwDurme	5
<i>levensgenieten op het kerkhof</i>	Ons Streven	6
<i>Provinciale aankoop-subsidie</i>	ABLLOvzw	8
<i>Schrapping Vlaamse aankoopsubsidies</i>	vzwDurme	9
<i>Taxus</i>	Ons Streven	10
<i>Milieuraad H. Familie naar Panneweel</i>		12
<i>Brief aan de Lijn</i>	ABLLOvzw	14
<i>Kalender</i>		15
<i>Twee inbrekers betrapt in bijenkast</i>	vzwDurme	20
<i>Winkelzakjes en statiegeld op blik</i>	ABLLOvzw	21
<i>Ambachtelijk weekend panneweel</i>		24
<i>Nuon scoort best</i>	ABLLOvzw	25
<i>Studiereis ecologische projecten</i>	ABLLOvzw	26

Artikels overnemen ?? Geen probleem !! Graag bronvermelding.

ADRESWIJZIGINGEN MEEDELEN AAN DE VERANTWOORDELIJKE van uw milieuvereniging A.U.B.(ZIE ACHTERKAFT)

Aan onze lezers,

In het jaarrapport over de waterkwaliteit wijst de VMM op hoge concentraties van DDT in de waterbodem.

Het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer heeft ongeveer 2000 palingen van een 300-tal meetplaatsen verspreid over Vlaanderen geanalyseerd op de aanwezigheid van DDT en zijn afbraakproducten.

Het gebruik van DDT is sinds 1974 verboden in België. Nochtans wordt het nog op tal van meetplaatsen teruggevonden, soms in zeer hoge concentraties. Op 5% van de meetplaatsen waren de DDT-concentraties in paling sterk afwijkend van de referentiewaarde.

Dit wijst enerzijds op de moeilijke afbreekbaarheid van deze stof in het milieu. Anderzijds wijzen de resultaten in de richting van recente verontreiniging, als gevolg van recent gebruik van deze producten of via de verwerking van ingevoerde grondstoffen.

De hoogste waarden in rivierpaling worden aangetroffen in een aantal oude Schelde-armen, in een aantal rivieren in het Demerbekken maar ook in het Waasland, meer bepaald in de Oude Durme. De juiste herkomst van deze vervuiling moet verder onderzocht worden.

De concentraties gemeten in vis zijn vele malen hoger dan die in het water of de waterbodem. Dit illustreert duidelijk dat milieugevaarlijke stoffen zoals bestrijdingsmiddelen, PCB's, zware metalen, gebromeerde vlamvertragers, ... niet alleen in ons water en onze waterbodem aanwezig zijn, maar ook naar levende organismen doorstromen, inclusief de mens.

Het blijft daarom af te raden om paling en roofvis uit onze rivieren en kanalen te consumeren.

Dit persbericht is het zoveelste verontrustende bewijs dat het niet goed gaat met ons leefmilieu.

Het zou de prioriteit van elk mens moeten zijn onze planeet leefbaar te houden en in elk regeerakkoord zou dit de belangrijkste doelstelling moeten zijn.

De realiteit is echter anders; de aantasting van ons leefmilieu blijkt voor sommigen nog steeds een luxeprobleem te zijn waar gerust op bezuinigd mag worden.

Als wij het hier en nu maar goed hebben...

Dirk hylebos

Alle teksten voor het volgend nummer moeten binnen zijn vòòr 20 december 2004 op het Email-adres : groene.waasland@tiscali.be of schriftelijk bij Gilbert Cant, Perstraat 88, 9120 Haasdonk

REDACTIE : Lilianne Verbeke (foto's), Guy Herrijgers, Tonny Temmerman, Mark De Meireleir, Katy Beke, Jef Verspecht, Kris Neirinck, Romain Van Puyvelde, Dirk Hylebos, Gilbert Cant (foto's).

méér met minder energie

Beste lezer,

Als er een **overschrijvingsformulier** in dit nummer zit, gelieve dan Uw abonnement te hernieuwen door **5 euro** over te schrijven op het rekeningnummer **000-1709871-52** met vermelding, *abonnement 't groene waasland*.

Indien U vragen heeft kan U steeds telefoneren of een mailtje sturen. Info hierover op blz. 2 (Colofon).

*Sinds 1980 kost een abonnement van 't groene waasland 150 Bf,
25 jaar later is de prijs 5 Euro geworden..*

Energiecampagne in het waasland

In het kader van de 'maand van de Energiebesparing' lanceerde ABLLO vzw in het Waasland een Energiecampagne om electrohandelaars aan te zetten acties te ondernemen in het voordeel van energiezuinige toestellen.

Drie electrohandelaars verdienen met hun acties een eervolle vermelding:

**ELEKTRO
QUINTELIER BVBA
Lage Kerkwegel 8,
9170 Sint-Gillis-Waas**

Deze electrohandelaar gaat energiezuinige toestellen in de etalage plaatsen en de klanten extra wijzen op de voordelen van A+ en A++ toestellen. Tegelijkertijd kunnen zij gebruik maken van een stroommeter om het verbruik van hun oude toestel te meten.

**BOSCH-CENTER
Cogen & Van Hove
Vijfstraten 2,
9100 Sint-Niklaas**

Deze handelaar gaat energiezuinige toestellen in de etalage plaatsen, de toestellen extra promoten in zijn reclame en de bestaande premies van de netbeheerders bij de klanten bekend maken

**RTV HERSTELLINGEN
Valk 62,
9111 Belsele**

Deze handelaar gaat energiezuinige toestellen extra promoten in zijn reclame en de bestaande premies van de netbeheerders bij de klanten bekend maken.

ABLLO wenst deze handelaars veel succes en hopen dat veel Vlaamse electrohandelaars dergelijke acties ondernemen.

ABLLOvzw

dichter bij de natuur

Willy Van Rompu
op pensioen

Sinds 1 september is Willy Van Rompu op pensioen.

Hij was meer dan 15 jaar educatief medewerker in het Bezoekerscentrum Molsbroek te Lokeren.

Veel leerkrachten en hun leerlingen zullen wel nog een mooie herinnering hebben aan zijn inzet en bezielde gidswerk. Duizenden toehoorders, jong en oud, hebben aan zijn lippen gehangen.

We hopen dat hij nog vele jaren rustig kan genieten van de natuur!

vzwDurme

De zee en het land

Het land sterft niet bij de zee:
hij neemt haar in zijn armen,
intussen daalt hij af naar
door haar bedekte streken.

Onder haar transparante sluier
sluimert zijn verlangen;
haar geduldige lokroep
wacht er op zijn eenzaamheid.

Van haar tijbewegingen
krijgt hij maar nooit genoeg:
hoe zij hem langzaam liefkoost;
de snelle hartslag van haar golven.

In lagunes, delta's, havens
vol schepen laat hij haar binnen;
verzamelt haar neerslag om
zout en regen te oogsten.

Onder haar onstuimige golven
is de zee oneindig zacht;
kneedt zij zijn weke kusten
uit ruige stof tot vormen.

Uitgedaagd of uitgenodigd:
zo ver zijn vingers over haar
wijzen, neemt hij haar in bezit.
Zij laat hem nooit meer los.

Jos De Rudder

Levensgenieten op het kerkhof.

Als je dit leest is Allerheiligen weeral gepasseerd en is de rust op het kerkhof teruggekeerd.

Op het moment dat ik dit schrijf moet de jaarlijkse stormloop echter nog beginnen. Ik ben zeker niet morbide of levensmoe, toch hou ik van de sfeer welke begraafplaatsen uitademen.

In onze samenleving is respect een rariteit geworden. Het is dan ook markant dat 'eerbied voor de doden al die tijd, al die eeuwen stand heeft weten te houden. Men kan zich een krik, een hoedje lachen, maar met het mysterie rond de dood wordt zeker niet gespot of de draak gestoken.

Het herdenken van onze doden rond 1 november, een traditie en een dag vakantie, is tot mijn spijt uitgegroeid tot een commerciële en kunstmatig opgekrikte gebeurtenis. De anders zo rustige plaats krijgt het in deze periode zwaar te

verduren en de ingetogen sfeer moet al gauw plaats maken voor een luidruchtig gekakel. Tijdens de grote schoonmaak vallen bovendien heel wat dodelijke slachtoffers, God hebbe hun ziel.

Toch blijft het kerkhof een aparte plaats, een van leven bruisend biotoop, geïsoleerd van en toch tussen de drukke wensenwereld.

Er is goed nieuws, voor het **kerkhof van Tielrode** alleszins. Vanaf 2005, volgend jaar dus, mag er, in het kader van het pesticidenproductieplan, op het grondgebied van Tielrode op de openbare plaatsen geen gebruik meer gemaakt worden van pesticiden, dus ook niet meer op het kerkhof van deze deelgemeente van Temse.

Dit wordt dus heel wat meer levensgenieten in "mijn" overgangstuin naar de eeuwige vrijheid.

Ons Streven

Open brief aan de provincieraadsleden van Oost-Vlaanderen :

O v e r d r a c h t
p r o v i n c i a l e
a a n k o o p -
s u b s i d i e s
v o o r n a t u u r
i n O o s t -
V l a a n d e r e n .

Volgens het Natuurrapport 2003 van het Instituut voor Natuurbehoud, blijft de oppervlakte aan biologisch waardevolle landschappen afnemen en is een inhaalbeweging naar een duurzaam gebruik van natuur dringend nodig, willen we in de toekomst aan alle Europese wetgeving terzake kunnen voldoen.

Alhoewel het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen in haar voorontwerp van het milieubeleidsplan 2005-2009 aangeeft dat er dringend een trendbreuk moet komen omtrent het verlies aan biodiversiteit, schrapt ze in haar ontwerp-begroting 2005 alle toelagen aan de Natuur- en Milieuverenigingen voor de aankoop en het beheer van natuurgebieden.

Het schrappen van deze toelage aan de terrein-beherende natuurverenigingen zoals Natuurpuntvzw en Durme vzw en het overhevelen ervan naar een 'breder draagvlak' zal zware gevolgen hebben voor de aankoop en de bescherming van de Oost-Vlaamse Natuur. Bekijken we de natuurgebieden die aangekocht werden door terreinbeherende natuurverenigingen, dan is max. 20% van de aankoopssom gesubsidieerd. Toch levert elke subsidie een nieuw natuurgebied op waarbij enerzijds de toe-

natuur in problemen

lage in belangrijke mate bijdraagt aan de zogenaamde restfinanciering, terwijl anderzijds de natuurvereniging zelf met de hulp van een groot aantal vrijwilligers een belangrijk deel zelf financiert. Dit betekent dan ook het rendement van de toegekende overheidstoelage voor natuurbescherming enorm hoog is. Voor iedere euro subsidie legt de vereniging er eigen euro's naast.

Door de toelage over te dragen naar andere kanalen zoals bosgroepen of regionale landschappen, kan dit zeer hoge rendement nooit behouden blijven zodat relatief minder waardevolle biotopen kunnen gereserveerd worden voor natuurontwikkeling.

De terreinbeherende verenigingen zouden door deze voorgestelde maatregel zelf op zoek moeten gaan naar middelen om de toelage te vervangen. Hierdoor gaat het aankoopritme stagneren. Ook dreigt het maatschappelijk draagvlak voor het lokaal natuurbehoud te verkleinen.

Op lange termijn zal ook de diversiteit aan natuurgebieden afnemen terwijl in de toekomst juist het omgekeerde moet nagestreefd worden. Dit zou men kunnen bereiken door naast de provinciale subsidie aan terreinbeherende verenigingen ook een fonds voor ecologisch verantwoord natuurbeheer te voorzien. Dit zou pas een serieuze trendbreuk mogelijk maken.

ABLLOvzw roept dan ook alle provincieraadsleden van Oost-Vlaanderen op om de ontwerp-begroting 2005 aan te passen en de subsidie voor terreinbeherende verenigingen te behouden.

De Raad van Beheer van ABLLOvzw

ABLLOvzw

Natuurverenigingen
verrast
over de schrapping
van de
aankoopsubsidies
voor natuurgebieden

Ze vernamen uit de pers dat het provinciebestuur de aankoopsubsidies voor natuurgebieden wenst te schrappen.

Sinds 1993 schrijft de provincie jaarlijks 198 315 euro in op haar begroting om de aankopen van natuurgebieden door de erkende terreinbeherende verenigingen (in Oost-Vlaanderen twee verenigingen: Natuurpunt vzw en Durme vzw) te ondersteunen. In 1996 werd het bedrag vermindert tot 99 157 euro, maar vanaf 2000 werd het weer verhoogd tot 198 315 euro.

Deze subsidie draagt in belangrijke mate bij aan de restfinanciering bij de aankopen die de terreinbeherende verenigingen verrichten. De belangrijkste subsidiëring wordt verleend door de Vlaamse gemeenschap; het niet door de Vlaamse gemeenschap gesubsidieerde bedrag, waarvoor de verenigingen extra middelen moeten zoeken, bedraagt jaarlijks ongeveer 600 000 euro in Oost-Vlaanderen, dat is ongeveer 25% van de totale aankoopprijs. Dank zij de steun van de provincie wordt de zoektocht naar eigen inbreng door de vele vrijwilligers gevoelig verlicht.

Het aankopen van natuurgebieden om deze open te stellen en in te richten als natuurreservaat is al jarenlang het belangrijkste instrument voor natuurbehoud. Natuurpunt vzw en Durme vzw spelen hierin een belangrijke rol door het engagement dat duizenden vrijwilligers in beide verenigingen opnemen. De vele natuurgebieden worden, waar mogelijk, publiek toegankelijk gemaakt en zijn van onschatbare waarde voor gezinsrecreatie.

Het schrappen van deze subsidie zal daarom zware gevolgen hebben voor het beschermen van de Oost-Vlaamse natuur. Op korte termijn kan het aankoopritme van nieuwe en bestaande natuurgebieden vertragen, omdat met het schrappen van deze subsidie nieuwe middelen moeten gezocht om de financiering rond te krijgen. De openstelling van nieuwe terreinen voor het publiek, dat een steeds grotere behoefte heeft om te recreëren in een schaarsere natuurlijke omgeving, zal in Oost-Vlaanderen onmiddellijk beperkt worden.

Op een moment dat de natuurverenigingen meer leden aantrekken dan ooit tevoren, is deze beslissing erg pijnlijk voor onze provincie. De natuur- en milieubeweging hoopt dat de bestendige deputatie in een gesprek zal toestemmen om een aantal misverstanden te kunnen rechtzetten.

*Bond Beter Leefmilieu vzw
Natuurpunt vzw
Durme vzw*

Taxus .

De bij ons inheemse Taxus is de 'Taxus baccata'. Taxus is afgeleid van het Griekse 'taxon', wat boog betekent, omdat het hout hiervoor ideaal is. Het woord toxisch vindt zijn wortels in taxus en verwijst naar de giftige delen van de boom. Het Latijnse 'baccata' duidt op de opvallende rode schijnbessen; In het Nederlands wordt Taxus ook wel 'Venijnboom' genoemd.

Voor veel (christelijke) mensen is de taxus een sombere, zwaarmoedige boom, geassocieerd met dood en rouw. Voor onze vroege voorvaders is de taxus het zinnenbeeld van onsterfelijkheid en eeuwigheid. Sinds mensenheugenis wordt hij dan ook op begraafplaatsen aangeplant. Volgens de Kelten is de taxus de oudste boom op de wereld en staat hij in verband met de dood. De taxus was de meest vereerde boom van het Keltisch Groot-Brittannië en Ierland. Het magische wiel van de druïde Mag Ruith (wizard of wheels) was van taxushout. De taxus wordt in het oude Ierse alfabet geassocieerd (samen met de spar) met de winterzonnnewende en symboliseert de letter 'A'.

Het harde en taaie taxushout werd gebruikt door Keltische en Gallische strijders. Een jonge Ierse krijger heet dan ook barsciath (= taxusschild), terwijl in Gallië een stam leefde met naam Ebarovices (zij die met taxus vechten), een stamnaam die voortleeft in de Franse stad Evreux. Een veel voorkomende naam voor de koningen in Ierland was Ivoratus met dezelfde betekenis.

Cativolcus, de koning van de eburonen, wilde niet levend in de handen van Julius Caesar vallen en vergiftigde zich met vocht van de taxus. Uit vondsten is gebleken dat onze voorouders uit de taxus gebruiksvoorwerpen vervaardigden en de taxus ook gebruikten om runen in te kerven. Aan Thor/Donar, de roodharige dondergod en god van de vruchtbaarheid werd al wat rood was gewijd, zo ook de rode bessen van de taxus. Taxus werd ook aangeplant in de directe nabijheid van het huis en dit als bescherming.

mythen en

De boog van de jachtgod en skiloper Ullr was vervaardigd uit het taaie taxushout.

In de Griekse mythologie wordt taxus geassocieerd met de onderwereld. De weg erheen voerde tussen taxusbomen door. De altijd donkere taxus werd door de Grieken in kransvorm gedragen bij begrafenissen.

De Romein Plinius meende dat taxus niet meer giftig zou zijn als men er een spijker in zou slaan. De Romeinse keizer Nero beweerde dat er geen beter middel tegen slangenbeten was dan het sap van de taxus.

Volksgeloof en volksgebruik.

In Spanje geloofde men dat taxustakken tegen blikseminslag beschermen.

Heksen gebruikten de takjes van taxus, die tijdens de maansverduistering moesten worden geplukt, voor het maken van heksenalf. Ze smeerden zich met de zelf in, waarna ze het idee kregen dat zij door de lucht konden vliegen, omdat de zelf hen in een narcotische roes bracht

Met de taxus eindigt deze reeks over mythen en bomen, een reeks die 2 jaar duurde waarbij 10 bomen de revue passeerden. Wens je meer informatie rond dit onderwerp, raak ik volgend boek aan, het boek dat ook mijn bron was voor deze reeks:

'Bomen en mensen, een oeroude relatie', onder redactie van Frank Moens en Roelie de Weerd, uitgeverij Boom, Amsterdam. ISBN 9053525246.

Tip : te vinden in de bib van St.-Niklaas.

Ons Streven vzw

milieuraad H. Familie naar het Panneweel

Woensdagnamiddag, 27 september, zijn we met de milieuraad van onze school naar het Panneweel gefietst. Dit natuurdomein ligt in de kreken van Saleghem in Meerdonk.

s'Middags, toen we onze boterhammen opaten, hebben we ons kapotgelachen en onze laatste adem in een ballon geperst, zodat we de witte ballonnen aan onze fiets konden hangen (zodat

we meteen ook de vredesweek even in het licht konden zetten). Ook hingen we vredeslintjes aan onze pols en fietsen. Rond één uur vertrokken we via het spoorwegpad naar Meerdonk.

Eindelijk aangekomen, kregen we een goede ontvangst door de gids van Natuurpunt, **Etienne Van den Hende** .. Na de ontvangst kregen we uitleg over de bedoelingen en werking van het natuurdomein. Daarna gingen we een wandeling maken in het domein waar er **schattige ezels en lieve paarden** (zie foto's) rondliepen. Maar natuurlijk hebben we ook wat bijgeleerd, de gids hield regelmatig halt voor een kort uitleg over: de afkomst van de naam Panneweel, de soorten planten, de paddestoelen enz ... Na de interessante wandeling kregen we een (zelfgekweekte en dus onbespoten) lekkere appel. De jongste onder de aanwezigen mocht dan het geld, verpakt in een ballon, overhandigen. **Dat bedrag (90 euro!!!!) kwam van de cartridges die we**

Een uitstap naar Natuurcentrum Panneweel

natuurcentrum Panneweel

vorig jaar ingezameld hebben. In naam van de vriendenkring van het natuurcentrum Panneweel en van Natuurpunt, en van de milieuraad zelf natuurlijk, bedanken wij jullie allemaal voor jullie steun !!

Ilke & Kaat, milieuraad H. Familie

Brief aan DE LIJN.

Mevrouw de directeur-generaal,
Beste Mevrouw Lieten,

Graag kreeg ik uw aandacht voor volgend probleem.

Tot halverwege de jaren 90 was er vanuit Meerdonk-De Klinge-Sint-Gillis Waas (ca 13.000 inwoners!) nog een laatavondverbinding naar Sint-Niklaas om 22u00 en 23u00 (lijn 21). Door een bezuinigingsoperatie werden deze verbindingen gesloten voor passagiers, de bussen zelf rijden wel nog altijd, maar wel met gedoofde verlichting en met gesloten deuren.

De verklaring die 'de lijn Oost-Vlaanderen' ons destijds gaf, was dat het hier gaat over een verpachte lijn. Er zijn wel busritten vanuit Sint-Niklaas naar De Klinge-Meerdonk-Sint-Gillis Waas om ca. 21u30, 22u30 en 23u30. Om die (voor passagiers wel toegankelijke) ritten te kunnen rijden moet de bus natuurlijk telkens terugkeren naar Sint-Niklaas vanuit De Klinge-Meerdonk-Sint-Gillis Waas. Ook deze terugritten (om 22u00 en 23u00) waren vroeger dus wel toegankelijk voor reizigers. Die kilometerprijzen werden door 'de lijn' aan de pachter betaald. De bezuiniging schuilt hierin dat lege kilometers (zonder passagiers) een lagere kilometerprijs zouden hebben, te vergoeden aan de pachter, dan ritten die wel toegankelijk zijn voor passa-

spookbussen van De Lijn

giers. Het gaat hier dus om een louter financiële overweging. De bussen bleven rijden, blijven diesel verbruiken, de chauffeur wordt betaald, maar er mogen sinds halverwege de jaren 90 geen passagiers meer meerijden.

Het ontoegankelijk maken van deze late ritten voor passagiers heeft destijds geleid tot veel onbegrip en protest. Sinds vele jaren rijden er nu **lege spookbussen door het dorp** om 22u00 en 23u00. Dat gebeurt elke avond opnieuw, zij blijven namelijk nodig om de ritten vanuit Sint-Niklaas van 22u30 en 23u30 richting Sint-Gillis Waas met passagiers te kunnen rijden.

1. Wij willen hierbij onze dringende vraag herhalen om deze laatavondritten vanuit Meerdonk-De Klinge en Sint-Gillis Waas naar Sint-Niklaas van 22u00 en 23u00 opnieuw toegankelijk te maken voor reizigers. De voertuigen rijden toch, de chauffeurs zijn elke dag op post maar mogen geen mensen meenemen.

2. Tweede vraag is om dit systeem van twee soorten kilometerprijzen (één voor ritten met passagiers en één voor ritten zonder passagiers) te herzien. Het is duidelijk dat anders de verleiding groot blijft om in de toekomst dergelijke vermeende bezuinigingen door te voeren op nog meer plaatsen.

Met vriendelijke groet namens de raad van beheer van ABLLOvzw

Erik Rombaut, ABLLOvzw

Zie ook de webstek : **www.abllo.be** klik dan op **kalender**

C.V.N. wandelingen : De deelname is gratis. Iedereen is van harte welkom.

De wandelingen duren tussen de 2 en 3 uur.

*L = Laarzen gewenst, zeker bij vochtig weer. * = Geschikt voor wagentjes.*

ALLE ACTIVITEITEN ZIJN TOEGANKELIJK VOOR IEDEREEN!!

Zaterdag 20 november

Natuurpunt Zuid-Waasland Boomplantactie. .

Info: Gilbert Keereman (03/776 87 30).

Zondag 21 november

CVN+Ons Streven Geleide natuurwandeling Klei en Vallei.

Durmeveer St.-Jozefstraat Tielroe (Temse)

14u15 uur

L

Natuurpunt Waasland-Noord Boomplantdag in de Saleghempolder.

Een vrij gekomen akker, die reeds jaren eigendom is van Natuurpunt, gaan we gedeeltelijk beplanten met streekeigen bomen en struiken.

Afspraak om 9u30 aan het Natuurhuis Panneweel. Meebrengen : spade en eventueel picknick voor 's middags. We zorgen voor koffie en drank.

Begeleiding : Jan Dhollander (03/770 64 26).

Donderdag 25 november

Velt Workshop 'Lekker Vegetarisch koken'.

Een viertal leden willen jou een heel lekker gerechtje voorstellen. Beter nog : je mag zelf klaar-maken die avond. Het volledig gerechtje is op papier gezet en onder deskundige leiding van de keukenpieten kan je aan de slag. Het merendeel van de gerechten komen uit ons "Handboek Ecologische Voeding" uitgave 2003. Alle ingrediënten zijn bio. We maken er een volledige fe-stmaaltijd van met aperitief met hapjes, een voorgerecht, hoofdgerecht en een desert én met aangepaste wijnen (1 aperitief, 1 glas wit, 1 glas rood of eventueel water). Omdat we zelf les-gever zijn kunnen we deze workshop aanbieden aan de prijs van 8 euro.

En omdat we zelf aan de slag gaan, kunnen er maximaal 20 leden inschrijven. Inschrijven gebeurt door overschrijving op onze rekening nr. 979-9481311-51. De inschrijving moet ten laat-ste binnen zijn op 1 november, maar waarschijnlijk ben je dan te laat. De datum van inschrijving zal uitmaken of je bij de 20 eersten bent. Diegenen die te laat hebben ingeschreven worden ver-wittigd. Misschien kan deze activiteit later nog eens herhaald worden.

Deze kookles gaat door in C.C. Ter Vesten om 19u00.

Wat moet je meebrengen : een aardappelmessje, een snijplank en een keukenhanddoek (we was-sen ook samen af).

Vzw Durme Reservatenbeheerscommissie Durmevallei

voor iedereen die meer wil weten of betrokken wil worden bij het beheer van onze reservaten Durmemeeersen, Moerasput en Bronbosjes te Waasmunster, Zele en Hamme

Afspraak: 20 u. in BC Molsbroek. Info: Frans Van Havermaet 0474/33 37 71

Vrijdag 26 november

VZW Durme Diavoorstelling

Diavoorstelling 'De natuur van de Schotse Highlands' door Peter Claus.

Afspraak: 20u in BC Molsbroek.

Zaterdag 27 november

JNM Uitstap naar Harchies

Meer info voor vertrek uur en de juiste weg: Brecht De Meulenaer 0485/57 69 24

Zondag 28 november

Natuurpunt Zuid-Waasland Tocht naar Saeftinghe voor wintervogels en ganzen.

Tocht met eigen vervoer. Vertrek om 7u30 aan het zwembad van Sint-Niklaas en om 8u aan de kerk van Kieldrecht. Einde rond 12u.

Gidsen : Nand Daniëls en Gilbert Smet. Info : Gilbert Keereman (03/776 87 30).

Zaterdag 4 en zondag 5 december

Oxfam Wereldwinkels Geschenkenbeurs

Oxfam Wereldwinkel Beveren organiseert een geschenkenbeurs in het Gildenhuis (bovenzaal), Ciamberlanidreef 250. Zaterdag van 10 tot 18u en zondag van 10 tot 17u. Zondag is er om 11 uur een aperitiefconcert met receptie.

Ben je op zoek naar een origineel (h)eerlijk geschenk, kom dan langs. Er is een grote keuze in wereldwinkelproducten, maar er zijn ook standen van Amnesty, Bond Zonder Naam, Unicef, NCOS, Greenpeace en de vrienden van Tibet.

Je kan genieten van een drankje en gebakje in onze gezellige cafetaria en voor wie onze wijnen nog niet kent, er is een wijnproefstand.

Ook Wereldwinkels Melsele, Kieldrecht en Sint-Niklaas hebben dan een geschenkenbeurs.

Voor meer informatie kan je terecht bij de vrijwilligers van de plaatselijke wereldwinkels.

Zondag 5 december

Natuurpunt Zuid-Waasland

Uitstap fort van Steendorp - watervogels.

Vertrek om 13u45 aan het zwembad van Sint-Niklaas en om 14u00 aan de parking langs de weg Temse - Kruibeke aan de toegangsweg van het fort. Einde 16u00. Gids : Johan Vercauteren (03/777 89 26)

CVN+Vzw Durme Molsbroek Lokeren 14u30 Bezoekerscentrum Lokeren. *

CVN Scheldepark Temse 14u30 Zwembad in Scheldepark Temse. L

JNM Sinterklaas piepactiviteit.

Verrassingsactiviteit voor piepers. Het zal doorgaan ergens in St.-Niklaas.

Meer info: Lies De Beelde 048/43 76 55

Vrijdag, zaterdag en zondag 10, 11 en 12 december

JNM Vogelwerkgroepweekend in Prosperpolder Saeftinghe!!

Op amper anderhalve km van onze kampplaats in Prosperpolder ligt de Gasdam, een uitkijkpunt waar men over het 2600 ha grote brakke getijdemoeras, Saeftinghe genaamd, kan kijken. Een

waar lust voor het oog ! Blauwe en bruine kiekendieven vliegen boven het riet, en er bestaat een grote kans dat onze vriend - de vliegende deur - de stoere Zeearend zich weer laat tonen zoals vorige keer. Daarnaast staan ook nog andere toffe gebiedjes op het programma: Paardenschor, Doelpolder-Noord, Drijdijck en de Verrebroekse Plassen. Meer info: Brecht De Meulenaer - 0485-57 69 24

Zondag 12 december

Natuurpunt Zuid-Waasland

Ganzentocht naar de Uitkerkse polder en de achterhaven van Zeebrugge.

Tocht met eigen vervoer. Vertrek om 8u30 aan het zwembad van Sint-Niklaas. Mee te brengen picknick + winterkledij + verrekijker. Terugkomst rond 19u00. Gidsen : Nand Daniëls en Patrick De Macker. Info : Gilbert Keereman (03/776 87 30)

Natuurpunt Zuid-Waasland

Werkdag Rietsnijderij.

Samenkomst aan Waasmunster brug om 9u00 en om 14u00. Breng stevig schoeisel mee (laarzen) en goede werkhandschoenen en eventueel pick-nick. Deze werkdag gaat niet door bij hevige regen. Info : Chris Van den Berghe 0494/62 38 08.

Hortus Ter Saksen Natuurtocht: Woensdrecht-Kruiningen

Decemberwandeling over de nauwe Nederlandse landstrook tussen de Wester- en de Oosterschelde. We wandelen langs de rechteroever van de beruchte Scheldebocht van Bath, de overkant van het verdronken land van Saeftinge.

Afspraak om 9u00 aan de kerk te Woensdrecht.

Inschrijven bij Etienne (0478/42 23 50)

Vzw Durme Uitstap naar de moerassen van Harchies

Afspraak: 8 u. aan BC Molsbroek, terug om 18.00 u. Vervoer met eigen auto's, we delen de kosten. Info: Peter Claus 09/348.30.20

De moerassen van Harchies liggen halfweg tussen Doornik en Bergen in de vallei van de Haine. Het zijn één van de laatste wetlands van Wallonië en ongetwijfeld één van de best bewaarde moerasgebieden in België. Het moeras is ontstaan door de inzakking van verlaten steenkoolmijnshachten en er broeden o.a. verschillende koppels Woudaapje, Roerdomp, Cetti's zanger, Grote karekiet, Snor, Porseleinhoen en een heleboel andere typische moerassoorten. Ook in de winter is Harchies een echt topgebied met overwinterende Grote zilverreiger, Roerdomp, Kleine zwaan, Roodhalsfuut, Roodkeelduiker, Nonnetje, Grote zaagbek, Brilduiker, Krooneend, Cetti's zanger en veel andere wintergasten.

Een echte aanrader voor wie zich boeit in zeldzame en vooral VEEL overwinterende watervogels!

JNM Werkdag in de Rietsnijderij Waasmunsterbrug

Waasmunsterbrug 9 uur (infol Natuurpunt)

Natuurpunt Waasland Noord

Winterwandeling in Prosperpolder.

Op zoek naar de ganzen. Samenkomen aan de kerk van Prosperpolderdorp om 13u30.

Zondag 2 januari

CVN + Vzw Durme

Natuurwandeling in het Molsbroek

Begeleid door CVN-natuurgids. Afspraak : 14u30 Bezoekerscentrum.

Zondag 16 januari

Natuurpunt Waasland Noord Winterwandeling

Twee groepen gaan op hetzelfde ogenblik in Stekene en Meerdonk op zoek naar roofvogels. Naar keuze samenkomen om 9u30 aan het Natuurhuis Panneweel, Krekeldijk 2 te Meerdonk of om 9u30 aan de kerk van klein Sinaai.

Vrijdag 21 januari

Vzw Durme Voordracht met dia's Vlaamse amfibieën en reptielen.

Door Robert Jooris. Afspraak: 20u in BC Molsbroek.

Zondag 23 januari

Natuurpunt Zuid-Waasland Bustocht naar Zeeland. Observatie van watervogels.

Inschrijving: 15 euro te storten op rekeningnr. 880-4709431-31 (met vermelding busreis). J.N.M.-leden en kinderen tot 12 jaar: 10 euro. Er zijn slechts 50 plaatsen. Picknick, warme kledij, laarzen, verrekijker en vogelgids niet vergeten!

Gids : Tim Audenaert. Samenkost: aan het zwembad van Sin-Niklaas om 08u00. Einde 18-19u Info: bellen naar Margot op 03/776 90 38 of Johan op 03/777 89 26.

Meer info in vorig nr van **'t groene waasland**

Zondag 6 februari

CVN + Ons Streven Geleide natuurwandeling Tielrode Veer.

Durmeveer St. Jozefstraat Tielrode (Temse) 14u15 L

Vrijdag 25 februari

Vzw Durme Braakvallenavond.

Afspraak: 20u in BC Molsbroek. Info: Jan Maertens 09/348 30 20

Vrijdag 18 maart

Vzw Durme Voordracht over Vossen door Koen Van Den Berge

Afspraak: 20u in BC Molsbroek.

Tentoonstelling Vossenstreken Vzw Durme

Bezoekerscentrum Molsbroek.

Van 7 tot 31 januari: zondag van 14u tot 17u

Van 1 februari tot 30 april: zon- en feestdagen van 14u tot 18u en woensdag van 13u tot 17u.

W a a s l a n d s c h a p o p d o e k

In Milieuhuis Walburg te Sint-Niklaas presenteert **CVN** (Centrum voor Natuur- en Milieu-educatie) **van 20 november tot 5 december 2004** olieverfschilderijen van **Mia Steel**, die in haar werk steeds meer aandacht is gaan schenken aan het verbeelden van het Wase landschap.

Beroepshalve begeleidt ze al bijna drie decennia kinderen tussen 6 en 12 jaar op hun ontdekkingsreis door de wereld van de plastische kunsten; dat doet ze in de jeugd ateliers Nieuwkerken-Waas en Bazel van de Stedelijke Academie voor Schone Kunsten te Sint-Niklaas.

In de voorbije maanden en jaren heeft Mia Steel nauwlettend in de Wase velden gestaan om het landschap te vangen. En om het daarna uitgepuurd en zorgvuldig op doek neer te leggen. Bomenrijen, watervlakken, akkers. Lang niet altijd werd de eerste opzet ook het definitieve werk. Onder het getoonde landschap kan een tweede zitten, een andere plek, een ander seizoen. En elke laag getuigt van vele uren deugddoend buitenwerk, met de ezel stevig gepoot in de klei. 'Want,' zo zegt Mia Steel, 'het zoeken is minstens even boeiend als het vinden.'

Openingsuren:

Woensdag: 19u00 - 21u00

Zaterdag en zondag: 14u00 - 18u00

De toegang is kosteloos.

olieverfschilderijen
van **Mia Steel**

Twee inbrekers betraapt in bijenkast!

Deze zomer werd twee keer een inbreker betraapt in de glazen bijenkast van Bezoekerscentrum Molsbroek te Lokeren! Zowel op 17 juli als op 16 augustus werd wild gefladder gehoord in de hoek van de tentoonstellingsruimte en twee keer konden we vaststellen dat het ging om een geslaagde inbraakpoging van een **Doodshoofdvlinder**. Het was ons ook al eens overkomen op 18 juli 2003. Toen waren we wel wat geschrokken van die toch wel vrij grote vlinder: ze bereiken een spanwijdte tot 13,5 cm! Intussen weten we dat hun bezoek aan een bijenkast eigenlijk helemaal geen toeval is, maar wel heel zeldzaam. Deze vlinders komen graag op bezoek in een bijenkast om honing te

snoepen. Bijen vinden indringers echter helemaal niet leuk en imkers vinden dan ook wel eens een doodgestoken **Doodshoofdvlinder** in een bijenkast.

Deze trekvlinder komt uit Afrika of Zuidwest-Azië en vliegt van daar soms helemaal tot bij ons. In België worden ze elk jaar wel eens waargenomen, maar meestal slechts een paar keer.

Ook poppen en rupsen van deze pijlstaartvlinder worden wel eens gezien, want de reizigers kunnen hier in de vroege zomer eitjes afleggen. Hun nageslacht vliegt hier bij ons rond van augustus tot oktober, maar zij blijken onvruchtbaar te zijn. Ze kunnen ook de winter in ons klimaat niet overleven.

Helaas is een van onze inbrekers kort nadien gestorven. Binnenkort zal het diertje te zien zijn in de permanente tentoonstelling in Bezoekerscentrum Molsbroek.

*Pieter Van Dorsselaer, vzw Durme
foto: Luc Schelfhout*

Zwerfvuil aangepakt
met taks op winkel-
zakjes en
statiegeld op blik.
BBL wil
Ierse en Duitse
succesmaatregelen
ook in België!!

Zomer 2004 : Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen start een zwerfvuilcampagne. BBL wil dat er een taks komt op winkelzakjes en statiegeld op blikjes. In Ierland en Duitsland bewezen deze maatregelen beide afvalstromen op slag te kunnen droogleggen. De milieubond roept alle gemeentebesturen op om deze eis te ondersteunen met een advies op het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling, dat momenteel in openbaar onderzoek is. Het zijn immers de gemeenten die vandaag opdraaien voor de kosten van zwerfvuil.

Niemand gooit vuil op straat, maar toch liggen de straten er vol van. Zwerfvuil kost de gemeenten heel wat hoofdbrekens en veel mensen ergeren er zich blauw aan. Naast de visuele vervuiling van het straatbeeld en de milieugevolgen van zwerfvuil, spelen zeker ook

de financiële aspecten een grote rol. De kosten voor het opruimen van zwerfafval is volledig ten laste van de gemeente en dus van de burger.

Vele gemeenten en (jeugd)verenigingen zetten zich in om zwerfvuil op te ruimen, maar dit is vaak dweilen met de kraan open. Toch hoeft dit niet zo te zijn. Door het probleem aan de bron aan te pakken kunnen de gemeenten van deze problemen gespaard blijven. Op gemeentelijk niveau kunnen hiervoor initiatieven genomen worden zoals het verbieden

van drankautomaten met wegwerpverpakkingen op openbare plaatsen of het enkel met duurzame, hergebruikbare producten werken binnen de eigen diensten. Maar om het probleem écht aan te pakken zijn flankerende beleidsmaatregelen nodig. Buitenlandse voorbeelden tonen aan dat twee belangrijke bronnen van zwerfvuil - winkelzakjes en drankverpakkingen - op eenvoudige wijze volledig kunnen vermeden worden.

*zwerfvuil
is gratis of
toch niet ?*

In Ierland betalen sinds 4 maart 2002 alle klanten een taks van 12 cent voor een plastic winkelzakje. De resultaten zijn fenomenaal: **van de ene dag op de andere dag was 90% van de zakjesstroom opgedroogd en vrijwel iedereen gebruikt nu hergebruikbare zakken.**

Op jaarbasis heeft deze tamelijk eenvoudige maatregel een besparing van 1,1 miljard wegwerpzakjes per jaar mogelijk gemaakt. In België zou dit neerkomen op een besparing van 2,7 miljard zakjes per jaar, wat overeenkomt met 16.200 ton (2,7 miljard x 6 gram) afval. Ook de winkels tekenen meteen een financiële besparing op.

Duitsland heeft, omdat de industrie er (net zoals in België) niet in slaagde om de verpakkingwetgeving te respecteren, sinds 1 januari 2003 statiegeld op eenmalige verpakkingen voor bier, water en frisdranken ingevoerd. De consument betaalt nu 25 of 50 cent statiegeld voor een blikje of flesje. **Het resultaat: je vind geen blikje meer op straat (want dat is nu opeens geld waard), het aandeel retourverpakkingen is opnieuw gestegen met 9% en vrijwel 100% van de verkochte wegwerpvakkingen worden weer ingezameld en gerecycleerd.**

Bond Beter Leefmilieu (BBL) roept de lokale besturen op om een reactie in te dienen tijdens de inspraakprocedure van het voorontwerp Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2004-2008, die nog tot 14 mei loopt. In het ontwerpplan wordt slechts (in vage bewoordingen) naar één van deze maatregelen verwezen (actie 16, §34115). Daarom is het nodig dat gemeenten aandringen op een voortvarender aanpak. Beide maatregelen moeten op korte termijn ook in België ingevoerd worden. De afvalinter-

communale Regionale Milieuzorg schaarde zich alvast als eerste lokaal bestuur achter de oproep.

Info : Bond Beter Leefmilieu, Stefaan CLaeyts, tel 02 282 19 41 en Regionale Milieuzorg, Kris Somers, 011 52 36 36

milieubeleid

Statiegeld op wegwerpvakkingen in Duitsland

In Duitsland zat men tot voor kort met hetzelfde probleem als in België, namelijk dat de doelstellingen van de 'Verpackungsverordnung' van 1991 niet behaald werden. In die Verordnung stond duidelijk dat het aandeel herbruikbare verpakkingen niet onder de 72%-drempel mocht dalen. In tegenstelling tot in ons Interregionaal verpakkingssakkoord was in de Duitse wetgeving wel degelijk een stok achter de deur voorzien: indien de doelstellingen niet gehaald werden, zou er een invoering komen van statiegeld op alle wegwerpvakkingen.

Na een aantal waarschuwingen aan de industrie dat deze drempel niet behaald werd heeft de Duitse overheid op 1 januari 2003 het statiegeldsysteem effectief ingevoerd. Voor alle eenmalige verpakkingen voor bier, water en frisdranken betaalt de consument nu statiegeld van 25 cent voor verpakkingen tot 1,5 liter en 50 cent voor verpakkingen vanaf 1,5 liter. Elke winkelier die wegwerpvakkingen verkoopt is verplicht om lege verpakkingen terug te nemen en het statiegeld terug te betalen aan de consument.

De invoering ervan blijkt een schot in de roos te zijn. Een half jaar na de invoering van het statiegeldsysteem is de balans al zeer positief. Het aandeel navulbare verpakkingen steeg van 50,2% in december 2002 tot 59,2 % in juni 2003.

Een stijging van 9% op een half jaar tijd. Een bijkomend pluspunt is dat de openbare ruimte sinds 1 januari 2003 merklijk properder is. Dat is logisch: wie een weggegooid blikje op straat vindt en terugbrengt, heeft meteen een aardige cent zakgeld verdient! Ook de industrie begint meer en meer in te spelen op de nieuwe Duitse situatie. Zo

*retourverpakking :
zowel glas als PET*

heeft Coca Cola als reactie op de invoering van het statiegeldsysteem op wegwerpverpakkingen een hergebruikcampagne opgestart:

“Pfandort

Deutschland”. Deze campagne ging gepaard met de lancering van handige hergebruikbare halve literfles met herkenbare groene dop.

Het zwerfvuilprobleem, dat ook bij de Vlaamse gemeenten zowel financieel als visueel een doorn in het oog is, kan met een tamelijk eenvoudige maatregel gedecimeerd worden. Het statiegeldsysteem voor wegwerp heeft naast voordelen voor het milieu en voor de aanpak van het zwerfvuilprobleem ook duidelijke voordelen op het vlak van tewerkstelling. Zo zijn er in Duitsland in de eerste 6 maanden na de invoering van ‘das Pfand’ 14.000 nieuwe arbeidsplaatsen in de arbeidsintensieve hergebruiksector ontstaan.

Meer info : www.bmu.de
www.environmentdaily.com/articles

Zakjestaks in Ierland

De toenemende hoeveelheid wegwerpzakjes was een doorn in het oog van de Ierse overheid. Om het probleem aan de bron aan te pakken heeft de overheid sinds 4 maart 2002 heffing ingevoerd op wegwerpzakjes. In alle verkooppunten moeten de klanten een heffing van 12 cent betalen voor elke plastic wegwerpzak.

Bovendien moet de heffing op een aparte lijn op het kassicket vermeld worden.

Hergebruikbare zakken zijn van de taks vrijgesteld, mits deze aan de klanten verkocht worden tegen minimum 70 cent om een minimale kwaliteit en een relatief lange levensduur te waarborgen.

Voor de invoering van de heffing werden in Ierland op jaarbasis ongeveer 1,2 miljard zakken per jaar verdeeld. Amper één week na de invoering van de taks is in de meeste supermarkten een daling vastgesteld van het aantal wegwerpzakken van meer dan 90%. Sinds de invoering worden op jaarbasis nog slechts 86 miljoen plastic wegwerpzakjes verkocht.

Deze tamelijk eenvoudige maatregel heeft dus een besparing van 1,1 miljard wegwerpzakjes per jaar mogelijk gemaakt.

Uit een onderzoek van het Ierse Ministerie voor Leefmilieu blijkt bovendien dat alle betrokkenen (consumenten, supermarkten, kleinhandel, ministerie van Financiën) zeer tevreden zijn over de invoering van de heffing. De opbrengst van de heffing op de overgebleven zakjes volstond ruimschoots om de administratieve kost van de hele operatie te dekken.

Meer info : www.environment.gouv.fr/actualite/com2004/fevrier/9-dechet
www.environ.ie
www.revenu.ie
www.environmentdaily.com/articles

ABLLOvzw

*Ambachtelijk Weekend in natuurcentrum Panneweel
een sfeerbeeld ...*

méér met minder energie

Nuon Nature
scoort best,
drie leveranciers
krijgen rode kaart
Hoe groen zijn onze elektriciteits-
leveranciers?

De Bond Beter Leefmilieu en Greenpeace publiceerden deze maand een grondig herziene versie van hun 'groen klasement' van stroomleveranciers in Vlaanderen. Het klasement helpt de milieubewuste consument bij zijn keuze van een stroomleverancier. Drie criteria zijn daarbij van belang: de energiemix, de investeringen en de energiediensten. Voor het eerst scoort een 'groen' product van één van de grote leveranciers beter dan het 'kleine' groene Ecopower. Nuon Nature haalt de beste score. Drie leveranciers krijgen de rode kaart..

van de stroom (wind, gas, nucleair...). Ook het aanbod aan energiediensten en het investeringsbeleid worden bekeken. Het resultaat is een rangschikking in vier categorieën: 'groen', 'licht-groen', 'oranje' en 'rood'.

De nieuwe ranking ziet U in de tabel :

Nuon Nature steekt de coöperatieve Ecopower voorbij, en krijgt de eerste plaats in het klasement. Ecopower blijft de top als het over het stroomaanbod gaat, het behoudt ook het aantal punten dat het in de vorige rangschikking had. In de vorige rangschikking kreeg Nuon Nature minder goede punten door het achterwege blijven van informatie, tips en ondersteuning van zijn klanten in verband met energiebesparing. Ondertussen heeft Nuon wel een indrukwekkend aanbod energiediensten, en steekt het Ecopower dus voorbij op punten.

Leveranciers	Energiemix	Investeringsbeleid	Energiediensten	Totale score
Nuon Nature	++	++	++	200
Ecopower *	++	++	+	175
City Power Belgisch Groen	++	++	+/-	150
Essent Groene Stroom	++	+/-	+/-	100
EBEM - Electriciteitsbedrijf Merksplas **	+/-	++	++	100
Nuon	+/-	+/-	++	50
City Power	+/-	+	+/-	25
Eneco Energie	+/-	+/-	+	25
SPE ***	+/-	+	+/-	25
Essent	+/-	+/-	+/-	0
Luminus	-	+/-	++	0
EDF Belgium ***	--	-	+/-	-125
Electrabel Customer Solutions	--	--	+	-125
E.on Belgium ***	--	--	+/-	-150

Maar hoe groen is 'groen'? Greenpeace en Bond Beter Leefmilieu bieden in hun klasement duidelijke en onafhankelijke informatie over de milieuaspecten van de stroom die te koop is op de markt. Deze informatie vormt een aanvulling op de prijsinformatie die VREG en Test-Aankoop aanbieden.

De nieuwe rangschikking van Greenpeace en BBL houdt niet enkel rekening met de productie

Wie volledig achterop blijft, en dan ook een duidelijke rode kaart verdient, zijn EDF-Belgium, Electrabel Customer Solutions en E.On Belgium. De rangschikking is te vinden op <http://energie.greenpeace.org>

Meer info: BBL, Bram Claeys, 02 282 17 32

ABLL0vzw

Deze wijk heeft 72 wooneenheden en een scholencomplex

Studiereis ecologische projecten

door VIBE mmv. ABLLO

Verslag studiereis naar de regio Gelsenkirchen-Aachen- Nationalpark Eifel

We zijn al vaak vrij ver van huis geweest om topvoorbeelden van bio-ecologisch bouwen te zien. Dit jaar was het tijd om een reis te maken naar een gebied dichtbij België. Vlak over de grens wordt getimmerd aan de weg naar een duurzame ontwikkeling. De deelstaat Nordrhein-Westfalen heeft mooie voorbeelden van rurale en stedelijke problemen en hoe ze op elkaar kunnen afgestemd worden om elkaar te versterken. We bezochten een deel van deze streek reeds een aantal jaar geleden. Op deze studiereis kwamen zoals steeds weer aan bod: milieuvriendelijker omgaan met materialen, verkeer, de waterketen en de energieketen. Zoals elk jaar bestond de deelnemersgroep uit studenten, professionals uit de bouw, vertegenwoordigers van overheden en geïnteresseerde particuliere VIBE-leden.

Solar

De eerste dag stond de «Solarfabrik» van Shell in Gelsenkirchen op het programma. Shell Renewables heeft hier een fabriek voor fotovoltaïsche cellen en een bijpassend informatiecentrum. Een bedrijfsfilm van 20 minuten «Towards the sun» zet ons op het juiste spoor. Er worden klare stellingen ingenomen over fossiele brandstoffen. Deze klassieke olieproducent legt uit waarom zonne-energie in de toekomst aan belang zal winnen: «super abundance is an illusion», onbeperkte voorraden van fossielebrandstoffen zijn een illusie, klinkt het in mooi Engels. Ook de effecten van het toenemende broeikas-effect worden steeds duidelijker. Non-believers van deze effecten zwijgen de één na de ander. Een grote petroleummaatschappij die olietekorten op lange termijn en de klimaatwijziging erkent, dat moeten we noteren... Shell bereidt zich voor op een toekomst met minder fossiele brandstoffen. In een tentoonstelling wordt het productieproces van fotovoltaïsche panelen verduidelijkt en wordt aangetoond dat beschaduwning van zonnepanelen een meer dan evenredig negatief effect heeft. Dit is een knipoog naar stedenbouwkundigen, architecten en bouwheren en -dames. De bezoeker kan er ook experimenteren met de invalshoek van het licht op de paneeltjes, zo ziet hij/zij de opbrengsten veranderen.

*De 'Solarfabrik'
in Gelsenkirchen.*

Verder hebben we in Gelsenkirchen de Solarsiedlung Gelsenkirchen-Bismarck bezocht. Deze zonnewijk omvat 72 wooneenheden, waarvan de meeste naar het zuiden gericht zijn, en een groot scholencomplex. Zonnecollectoren zorgen voor 65% van het warme water en 40 % van de nodige elektriciteit wordt opgewekt door PV-panelen. Dit project toont duidelijk aan dat zonnearchitectuur en zonne-stedenbouw best mooi kan zijn. De gids merkt op dat er meer energie nodig was om de, in oppervlakte beperkte, wegen te maken dan dat er nodig was om de huizen te bouwen. Dit is een opmerking waar zeker op het platteland rekening mee kan gehouden worden: de riolering en regenafvoer kan dus immers beter niet onder de wegen worden gestopt. De school valt op door het mooie volumespel. Het hout waarmee de school is betimmerd staat zo in verschillende gradaties bloot aan zon, weer en wind. Dit werd duidelijk aan houten delen. Het is duidelijk dat bij de bouw van de school rekening is gehouden met de bescherming van het hout door het op een bepaalde manier in de constructie toe te passen. Dit noemt men constructieve houtbescherming; hierover publiceert VIBE vzw binnenkort trouwens een handboek. Vijf rijwoningen zijn bepleisterd in vijf verschillende kleuren met als resultaat een mooie pastelkleurige 'regenboog'. Auto's staan geparkeerd onder een pergola

waarop thermische zonnepanelen zijn gemonteerd.

Dezelfde dag bezochten we ook het prestigeproject aan de academie Mont-Cenis in Herne. Het is bedoeld om de omgeving een nieuwe impuls te geven in het kader van de internationale Bauausstellung. De futuristische constructie, volledig uit glas, meet 176 meter bij 72 meter en is 13 meter hoog. In een deel van het glas zijn PV-cellen ingewerkt. 56 dikke naaldboomstammen zijn verbonden met stalen verbindingen en ondersteunen de constructie. Die reuzeconstructie zorgt voor een microklimaat dat gemiddeld 5°C warmer is dan buiten. De gebouwen zijn betimmerd met grenen ivorkleurige gebeitste planken met een zwarte achterliggende voeg. De twee rijen gebouwen stellen twee grote schepen voor. Deze thematiek vindt de bezoeker terug in de architectuur en de afwerking.

Progressieve overheid

Op vrijdagochtend maakten we kennis met de overheidsinstelling ILS van de deelstaat Nordrhein-Westfalen. Onder impuls en in samenwerking met dit instituut en in opdracht van de Duitstalige regering van ons land organiseerde **VIBE** vzw het Europasymposium Ecologisch Bouwen in 2002 te Brussel. Het instituut zette haar interessante acties over duur-

zaam bouwen in het kader van lokale agenda 21 uiteen. Het wil voorbeelden aanhalen en hierover communiceren met een website. Ook het passiefhuisconcept wordt gepromoot.

Ik onthoud bij dit bezoek onder meer dat ventilatiebuizen droog dienen gereinigd te worden met borstels en dat u filterdoeken zelf kunt knippen zodat de kosten beperkt blijven bij regelmatig vervangen. In een studenten-passiefhuis hangt een gebruiksaanwijzing van het gebouw aan de muur.

Energiezuinige huizen kunnen in dit land verschillende plaatjes of labels verdienen om de burens en omgeving duidelijk te maken dat er energie wordt bespaard of milieuvriendelijk wordt opgewekt. De ontvangers van de labels krijgen een door de minister persoonlijk ondertekende brief die hen op het hart drukt dat ze trendsetters zijn voor de toekomst.

Autodelen & duurzame ontwikkeling

Cambio, de fameuze autodeelorganisatie, is actief in verschillende steden in Duitsland en ook in Brussel en Wallonië. Sinds dit jaar zijn er ook projecten opgestart in Antwerpen en Gent (zie elders in dit nummer van WmdN). Waar de andere vervoersmiddelen tekortschieten qua reisafstand of flexibiliteit, daar wordt het gebruik van een

In Herne is de academie Mont-Cenis overkoepeld door een gigantische glazen constructie.

cambiowagen interessant. Bovendien: met het Cambiopasje krijgt u na reservatie toegang tot wagens in andere steden waar Cambio actief is.

Bureau voor duurzame ontwikkeling en lokale agenda 21 te Aken

In de namiddag bezochten we een kleuterschool waar lokale agenda 21 acties werden toegepast onder begeleiding van 'Stadtoasen'. Deze naam komt van 'oasen van duurzame ontwikkeling in de stad'. Met de kinderen en de ouders werden er allerlei acties op touwgezet. De grondeigenaar heeft dan besloten om mee aan de kar te trekken en het project financieel te steunen. Zo staan er bakken van 50 à 60 cm hoog, een werkhoogte voor kleuters. In de bakken kunnen ze de aardbeiplantjes verzorgen. 'Stadtoasen' werkt ook samen met het Zuiden. Een school haalt kinderen uit de criminaliteit door gratis voedsel te verstrekken als ze de lessen volgen. De groentetuin van deze school in Zuid-Afrika heeft veel succes.

Vrouwen

Stadthaus Statt Haus is een groep vrouwen die

méér met minder energie

samen wilden huizen in een groot nieuwbouw appartementsblok. Ze vonden dat het een energiezuinig gebouw moest zijn, voorzien van PV-panelen. Het water voor de centrale verwarming en het sanitair warm water wordt verwarmd met een warmte-kracht-koppelingsinstallatie van een relatief beperkt vermogen van 12 kilowatt. Dit stelt geen probleem omdat het gebouw zeer goed geïsoleerd is. Naast warmte wordt dus ook elektriciteit geproduceerd die verkocht wordt aan het net. Deze gemeenschap die nu ook al enkele mannen en koppels telt, heeft een goed evenwicht gevonden tussen privé en gemeenschappelijk wonen. De appartementen zijn volledig uitgerust met keukens, badkamer, slaapkamer en woonkamer. Eenmaal per maand wordt er samen ontbeten op een zaterdagmorgen. Een gemeenschappelijke ruimte met open keuken is gesponsord door de overheid. Ze wordt gebruikt voor verjaardagen, meditatie, tentoonstellingen, familiefeestjes...

Een volgend project van duurzame ontwikkeling dat we bezocht hebben is het ecocentrum Welthaus Aachen dat 26 milieu- en 3de wereldverenigingen huren van de stad. Achter het gebouw lag eerst een stuk asfalt dat ze hebben omgetoverd tot tuin. Ook PV-cellen ontbreken er niet. Huurders zijn nu ook aan het sparen voor nieuwe isolerende ramen. Het dak is reeds geïsoleerd. De beken werden gezuiverd en er wordt

Artikel overgenomen uit **Wonen met de Natuur**; Uitgave van VIBE, Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch bouwen en wonen. U kan lid worden van VIBE door overschrijving van 25 euro op rek.nr.: 523-0800593-30. U ontvangt dan viermaal per jaar het tijdschrift **Wonen met de Natuur**.

aan natuurontwikkeling gedaan. Vroeger lag de beek Johannisbach ondergronds. Nu hebben ze de beek over een lengte van 500 meter aan de oppervlakte gebracht. In een grachtje van circa 20 cm diep en 50 cm breed loopt de beek door de straat. Op een aantal plaatsen is een oversteek voorzien. Ze loopt onder andere aan de Lindenplatz. De 'blauwe en groene linten' uit het ecopolismodel voor stedenbouw worden hier in de stad zichtbaar. Ze fleuren de stad op en leveren levenskwaliteit. Op een warme zomerdag is het water een echte pleisterplaats. Kinderen gaan onder begeleiding leren aan de hand van tabellen en de diertjes die ze vangen in deze bovengrondse beek, hoe zuiver het water is.

Meer zon & wind

De zonne-nederzetting Aachen Laurensberg stond ook op de agenda. Dit is een recente nederzetting waarin ook zongericht verkavelen centraal staat. Een aantal van de huizen ligt inzake isolatiegraad tussen laag-energiegebouw en passiefgebouw. Een aantal zijn passiefhuis. De architectuur is harmonieus en gaat van hypermodern tot hedendaags.

Als afsluiter van de dag gleden we met de autocar door de heuvels van Aachen. Het sierlijk luchtballon tegemoet van het EuroWindPark Aachen. De typische Enercon-windmolens, zoals u die ook in het Vlaamse Eeklo vindt, zijn een streling voor het oog. Zo'n windmolenparken bestaan uit een tiental windmolens die bij elkaar staan gegroepeerd. Energie2030 baat enkele molens uit. Het is een coöperatie van een aantal milieuverenigingen uit de grensstreek van drie landen (Duitsland, Nederland, België) en ze hebben voor hun acties in Aken een milieuprijs gekregen van de stad.

En meer passief

Zaterdag bezochten we een passiefhuis. Dit wil zeggen dat er geen centrale verwarmingsinstallatie is voorzien. Dit is ook niet nodig aangezien de warmte wordt binnengehouden door de

woning uitstekend te isoleren. Dankzij houtskeletbouw is dit te realiseren zonder dikke muren. De passieve zonne-energie die door de zuidgerichte ramen gratis naar binnen valt, wordt in dit huis aangevuld met actieve zonne-energie. Er is hier geopteerd voor vacuümbuiscollectoren omdat die bij het minste zonnestraaltje al renderen. De vloerverwarming werkt op zo'n lage temperatuur dat de eigenaar met de hand de pompwerking moet regelen; regelingen die zo gevoelig zijn, zijn immers nog niet op de markt. Een laag leemstenen zorgen voor voldoende inertie. Zo is een beperkte hoeveelheid zonneschijn voldoende om enkele dagen verder te kunnen. De leemstenen zijn met leemmortel aangebracht tussen de houten balken van de houtskeletbouw.

Per jaar dient slechts vijf à zes dagen bijverwarmd te worden met een houtpelletoven. Er dient nog 1600 kWh warmte-energie per jaar geleverd te worden om de 115 m² grote woning te verwarmen. Deze woning scoort dan ook beter dan de 15 kWh per m² verwarmd oppervlakte en per jaar die de passiefhuisstandaard vooropstelt. En het grootste gedeelte wordt geleverd door de zon. De open keuken met eetkamer en zithoek bevindt zich op het zuiden. Dit huis met twee slaapkamers en een badkamer biedt op deze manier een voldoende ruimtegevoel. In de woning is er voldoende licht en de lucht is

aangenaam warm en van goede kwaliteit. Een grondbuis zorgt voor de nodige koeling. De eigenaar van dit huis heeft in de zomer graag een gevoel van tocht. Daarom heeft hij een extra zware ventilator laten installeren met het oog op de zomer. In de zomer wordt de hitte van de zonnecollectoren trouwens afgeleid naar een zwembijver, zonder vissen wel te verstaan. Wanneer men in dit huis zes kaarsen aansteekt, kan men na één uur het verschil al voelen, zegt de eigenaar. De PV-panelen waarmee het huis is uitgerust produceren de helft meer elektriciteit dan er verbruikt wordt per jaar.

Dit passiefhuis is een paradepaardje qua eco-efficiëntie. De materialen die gebruikt zijn, zijn hout, papiervlokkenisolatie en leemstenen. De woning wordt grotendeels verwarmd met de zon. De techniek van het passiefhuis staat in het aanpalende bedrijf waar technieken worden getoond. De bedrijfsleider baat hier een zaak uit voor hernieuwbare energievoorziening voor particulieren. Het kantoor wordt verwarmd met een houtpelletoven. Houtpellets zijn kleine 'korrels' voorgedroogd en samengeperst hout. De houtpelletoven kan ook gebruikt worden om het passiefhuis bij te warmen mocht de zon een lange periode niet schijnen. Het kantoor, de tentoonstellingsruimte en de productiehal zijn laag-ener-

laag-energiecomplex

giegebouwen en voorzien van de nodige zonnecollectoren.

Aangrenzend aan dit perceel ligt een meer dan laag-energiecomplex, een muziekwinkel met een woning erbovenop gebouwd. Het dak heeft de vorm van een op- en neergaande golf. In het hoogste punt van de golf is een leefhoek en daaronder de keuken. Onder het laagste deel is de gang met de voordeur en waar de golf terug naar boven gaat is de slaapkamer met stapelbedden. De woning is opengewerkt naar het zuiden. Ook hier is geopteerd voor bio-ecologische materialen zoals de geoliede kurken vloertegels die jaarlijks in de was worden gezet. De houtpelletoven verwarmt 250 m² met slechts 11 kW als de zon niet schijnt. Dit vormt geen probleem dankzij de goede isolatie. 38 m² goedkope zonnecollectoren verwarmen via de vloer het hele gebouw als de zon schijnt. De collector is opgebouwd met vierkante elementen van 1 m².

Parken

Tegen de middag reden we naar het National Park Eifel. Tijdens een wandeling door het park krijgen we uitleg over mogelijke opties om het grote domein Vogelsang, waar Belgische militairen nog een korte periode gevestigd zijn, op te nemen in het natuurpark. De militaire gebouwen zijn wel beschermd. Ze dateren van de periode van het nationaal socialisme van Nazi-Duitsland

van voor de tweede Wereldoorlog... Het zijn de laatste stille getuigen van bouwwerken uit die periode.

De laatste dag bezochten we het Natuurbeschermingscentrum van de Eifel. Het centrum krijgt 20.000 bezoekers per jaar. Vlak naast dit centrum ligt het Holzkompetenzzentrum Rheinland, het houtcompetentie-centrum. Ze promoten hout als duurzame brandstof, als bouw materiaal of om meubels van te maken. Hierbij vergeten ze de ecologie van het National Park Eifel niet uit het oog. Interessant is het samengaan van ecologie, sociale en economische factoren in zo'n centrum. Het is een coöperatie met als partners de gemeente Nettersheim en het bureau voor bosbeheer van de overheid.

Duitsers zijn naar eigen zeggen conservatieve mensen en toch timmeren ze aan de weg voor duurzame ontwikkeling, hebben ambitieuze plannen en hebben ze al veel bereikt..

Bruno Cassiers, VIBE vzw
tel 03/239 74 23
info@VIBE.be

Met medewerking van
ABLOvzw

foto's : Sylvain Lockefefer

A.B.L.L.O. vzw

Actiecomité ter Beveiliging van het Leefmilieu op de Linkeroever en in het Waasland: Postbus 7, 9100 Sint-Niklaas Secr. Erik Rombaut, Stationsstraat 126, 9170 Sint-Gillis-Waas.

☎ + fax 03/770 71 47

E-mail : erik.rombaut@pi.be

ONS STREVEN vzw

Miliegroep Tieltrode :

B. Heymanstraat 92 ,9140 Tieltrode. ☎03/771 20 92 of

03/711 04 43

www.onsstreven.be

GROENKOMITEE vzw

Groenstraat 2, 9170 Sint-Pauwels. ☎03/779 94 57 (J. van de Voorde)

W.I.L.G. Wij ijveren voor een Leefbare Gemeente Sint-Gillis-Waas:Quintelier Marcel, Doornstraat 49, 9170 Sint-Gillis-Waas

☎03/770 79 67.

DE RAAKLIJN

Vereniging voor kwaliteit van de leefomgeving te Belsele: F. De Beleyr, Kleemstraat 89, 9111Belsele. ☎03/722.07.62.

RING-COMITÉ (= Actiecomité

Neen aan de Grote Ring) Gilbert Cant, Perstraat 88, 9120 Haasdonk ☎ 03/775.19.31 fax 03/296 66 28 E-mail : ring@pandora.be

DURME vzw

➔Afdeling Lokeren-Sinaai -

Moerbeke: Bezoekerscentrum, Moisbergenstraat, 9160 Lokeren ☎ + fax 09/348 30 20.E-mail info@vzwdurme.be http://www.vzwdurme.be

➔ Afdeling Waasmunster -

Elversele: Freddy Waeterschoot, Smoorstraat 5, 9250 Waasmunster. Tel. 052/461145

➔Afdeling Zele - Berlare -

Wichelen : Jan Maertens, Dijkstraat 182, 9240 Zele, tel. 052 / 45 31 41

➔Afdeling Hamme -

Grembergen : Frans Van Havermat, Rijbunder 1, 9220 Hamme, Tel. 052/471893

➔Afdeling Klein Sinaai:

Eric Claes, Kloosterstraat 20 9190 Stekene. ☎09/346.93.02.

V.E.L.T.

Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze: Herrijgers Guy De Cauwerstraat 57, 9100 Sint-Niklaas guy.herrijgers@pi.be

NATUURPUNT

➔ Waasland NOORD

Jan Dholander, Bergstraat 25, 9170 De Klinge ☎ 03/770.64.26 E-mail jan.dholander@pi.be

➔ Zuid-Waasland

Liliane Verbeke, Cauwerburg 15 9140 Temse, tel. 03/771.17.43

ECOTEST

Milieuvereniging gemeente Temse: Negenoostraat 3, 9140 Steendorp ☎ 03/774 22 57

WASE IMKERSBOND :

Willy Devriese, Drie Lindekens 48, 9120 Beveren ☎ 03/755 15 65 E-mail devriese.willy@skynet.be

Vriendenkring NATUURHUIS

PANNWEEL Paul Maris, Zandstraat 146, 9120 Haasdonk ☎755.15.85

J.N.M. Jeugdbond voor Natuur- studie en Milieu-bescherming

➔afd. Waasland Brecht De Meulenaer, Beukenhof 16, Nieuwkerken brecht.de.meulenaer@pandora.be

www.jnm.be/waasland

➔afd Durmeland, Joris Buyt;

Groenstraat 83, 9160 Lokeren tel 09/348 84 39 Email janbuyt@pi.be

VOGELBESCHERMING VLAANDEREN afd. WAAS-

LAND Jan Rodts, Sint-Niklaas. ☎02/521 28 50 (tijdens kantooruren)

HOF TER SAKSEN

Arboretum & groendienst ☎03/775 28 51 Haasdonkbaan 101 , 9120 Beveren

HORTUS TER SAKSEN vzw

August De Boeckstraat 17, 9120 Beveren. ☎03/755.23.26

C.V.N. Centrum voor natuurbeschermingseducatie -regio

Waas :D. De Roose, Schauselhoekstraat 18, 9140 Temse. ☎03/771.49.24